

Předkládá: Ing. Mgr. Jan Mochták, Česká pirátská strana

Zpracoval(i): Ing. Mgr. Jan Mochták, Česká pirátská strana

Zasedání Zastupitelstva města Prostějova konané dne 14. dubna 2025

Název materiálu: Pravidelný, systematický a plošný monitoring rizikového chování u dětí, žáků a studentů

Návrh usnesení:

Zastupitelstvo města Prostějova

schvaluje

zavedení pravidelného, systematického a plošného monitoringu rizikového chování u dětí, žáků a studentů, kteří navštěvují základní školy zřízené městem Prostějovem, a to počínaje školním rokem 2025/2026.

V rámci daného:

- Zastupitelstvo města Prostějova ukládá městské radě vypracovat a implementovat systém pro pravidelný monitoring rizikového chování, který bude zahrnovat metodologii sběru dat, harmonogram šetření a mechanismy pro zpracování a vyhodnocení získaných informací, a to v součinnosti s odbornými organizacemi a institucemi zabývajícími se problematikou rizikového chování dětí a mládeže na národní i regionální úrovni.
- Zastupitelstvo města Prostějova ukládá městské radě aktivní zapojení pedagogů, školních psychologů, sociálních pracovníků a rodičů/zákonných zástupců do procesu monitorování a následných intervenčních opatření a klade důraz na zajištění ochrany osobních údajů všech respondentů a na dodržování etických principů při sběru a zpracování dat.

P o d p i s y			
Předkladatel	Ing. Mgr. Jan Mochták Česká pirátská strana	14. 4. 2025	
Zpracovatel (é)	Ing. Mgr. Jan Mochták Česká pirátská strana	14. 4. 2025	

Důvodová zpráva

Anotace

Tento dokument předkládá návrh usnesení pro Zastupitelstvo města Prostějova, jehož cílem je zavedení pravidelného a plošného monitoringu rizikového chování u dětí, žáků a studentů na všech základních školách zřízených městem. Zavedení monitoringu rizikového chování je významným krokem k podpoře zdravého vývoje dětí a vytváření bezpečnějšího školního prostředí v Prostějově. Text reaguje i na dílčí zjištění zmapované v rámci anketního šetření „Pomoc dětem ve škole: Váš názor“ (příloha).

Potřeba a význam pravidelného monitoringu rizikového chování ve školním prostředí města Prostějova

Rizikové chování v období dospívání, zahrnující například užívání návykových látek, šikanu, kyberšikanu či rizikové online aktivity, představuje závažný problém s potenciálně dalekosáhlými negativními dopady na zdraví, pohodu a budoucí životní příležitosti mladých lidí. Včasná identifikace a intervence jsou klíčové pro prevenci eskalace těchto problémů a minimalizaci jejich dlouhodobých následků. Vytvoření bezpečného a podpůrného školního prostředí je přitom nezbytné pro zajištění úspěšného akademického rozvoje a celkové pohody všech žáků a studentů.

Zavedení pravidelného a plošného monitoringu rizikového chování na všech základních školách v Prostějově, které jsou zřizovány městem, umožní získat **komplexní přehled o aktuální situaci** v této oblasti na místní úrovni. Tento systematický sběr dat poskytne cenné informace o prevalenci a trendech různých forem rizikového chování mezi prostějovskými školáky. Na základě těchto dat bude možné **cíleně zaměřit preventivní a intervenční úsilí** tam, kde je to nejvíce potřeba, a **efektivněji alokovat zdroje** na podporu zdravého vývoje dětí a mládeže. Pravidelné šetření rovněž umožní **sledovat účinnost stávajících preventivních programů** a identifikovat potřebu zavádění nových, inovativních přístupů. V konečném důsledku takový monitoring přispěje k **vytváření evidence-based politik a strategií**, které povedou k bezpečnějšímu a zdravějšímu školnímu prostředí pro všechny studenty v Prostějově. Je důležité zdůraznit, že cílem tohoto proaktivního monitoringu není sledování či trestání žáků, ale snaha porozumět jejich potřebám a poskytnout jim včasnou a adekvátní podporu.

Aktuální situace monitoringu

V České republice existují systémy monitoringu rizikového chování, jako je studie Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) a Global Youth Tobacco Survey (GYTS). V evropském kontextu je klíčovým projektem European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD). Tyto systémy zdůrazňují význam pravidelných školních šetření a zahrnují i digitální formy chování. V Prostějově je situace rozdílná dle jednotlivých základních škol, které k šetření a monitoringu přistupují odlišným způsobem a v různém rozsahu. Obecně pak platí, že systém školní prevence není nijak monitorován. Není vyhodnocována efektivnost a účelnost realizovaných postupů.

Spolupráce, cesta k úspěšnému monitoringu a řešení

Pro úspěšnou realizaci monitoringu v Prostějově je doporučena spolupráce s odbornými organizacemi, jako je Univerzita Palackého v Olomouci, Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, lokální odborné organizace (např. Sdružení podané ruce atd.). Nelze vynechat ani preventivní týmy Městské policie či Policie ČR, které pro školy připravují preventivní programy.

Právní a etické aspekty monitoringu

Právní a etické aspekty sběru a zpracování dat o dětech a mládeži jsou nesmírně důležité a musí být vnímány jako priorita při plánování a implementaci jakéhokoliv monitorovacího systému. Klíčovým prvkem je zde ochrana osobních údajů, která je v České republice upravena jak Obecným nařízením o ochraně osobních údajů (GDPR), tak i národním zákonem o zpracování osobních údajů. Zpracování osobních údajů dětí vyžaduje zvláštní obezřetnost, a to zejména s ohledem na získání odpovídajícího souhlasu, který je u žáků základních škol nezbytné získat od rodičů nebo zákonných zástupců. Současně je zásadní zajistit anonymitu respondentů, aby byla podpořena otevřenost a pravdivost výpovědí. Etické principy výzkumu zahrnujícího děti zdůrazňují respekt k důstojnosti, spravedlnost, prospěch pro děti a získání informovaného souhlasu. Monitorovací systém by měl minimalizovat potenciální rizika pro účastníky a zajistit, aby shromážděná data byla využívána výhradně ve prospěch studentů. Důvěrnost odpovědí a zavedení jasných protokolů pro ukládání a zpracování dat jsou nezbytné pro zachování důvěrnosti a zabránění neoprávněnému přístupu.

Koordinace a řízení

Návrh systému monitoringu by měl následně i zahrnovat koordinaci a řízení, spolupráci s expertními organizacemi a implementaci v několika fázích – od plánování a přípravy po pravidelné monitorování a evaluaci. Pro úspěšnost monitoringu je důležité zapojit pedagogy, školní psychology, sociální pracovníky a další odborníky. Mezi osvědčené postupy pro koordinaci a implementaci monitoringu patří zapojení všech zúčastněných stran, zajištění anonymity a důvěrnosti dat, jasná komunikace a školení, robustní systém pro správu dat a pravidelné hodnocení systému.

Prezentace a využití výsledků monitoringu

- Po provedení monitoringu je klíčové efektivně prezentovat výsledky Zastupitelstvu města Prostějova a veřejnosti a využít je pro tvorbu politik a intervencí.
- Prezentace Zastupitelstvu města Prostějova by měla zahrnovat jasné shrnutí klíčových zjištění a trendů, zdůraznění oblastí s největšími problémy a evidence-based doporučení pro změny v politikách a alokaci zdrojů.
- Komunikace s veřejností by měla informovat o monitorovacím systému a jeho cíli (podpora pohody studentů a vytváření bezpečnějšího školního prostředí), klíčová zjištění by měla být prezentována srozumitelně a zodpovědně. Je vhodné vyzdvihnout pozitivní trendy a poskytnout informace a zdroje pro řešení rizikového chování.
- Výsledky monitoringu by měly být klíčovým podkladem pro tvorbu a hodnocení školních preventivních programů a politik, alokace zdrojů by měla odpovídat identifikovaným potřebám a pravidelné sledování změn umožní posoudit účinnost intervencí.

Okruh respondentů/dotazovaných

Pro monitorování rizikového chování je nezbytné vytvořit dotazníky cílené na různé skupiny respondentů (žáky, pedagogy, rodiče, pomáhající organizace).

- Dotazník pro žáky a studenty (od 6. ročníku ZŠ) může zahrnovat otázky na šikanu a kyberšikanu, užívání návykových látek, záškoláctví, duševní zdraví a pohodu, rizikové online chování, vztahy a volnočasové aktivity.
- Dotazník pro pedagogy a další pracovníky škol může zahrnovat otázky na pozorování rizikového chování u žáků, vnímanou míru šikany, užívání návykových látek a záškoláctví, vnímání bezpečnosti ve škole a efektivitu preventivních programů, potřeby v oblasti školení a podpory a zkušenosti s problémy duševního zdraví u studentů.
- Dotazník pro rodiče/zákonné zástupce může zahrnovat otázky na povědomí o potenciálním rizikovém chování dětí, komunikaci s dětmi o těchto tématech, vnímání bezpečnosti ve škole

a snahy školy v oblasti prevence, rodinné prostředí a potenciální rizikové faktory a potřeby informací a podpory.

- Dotazník pro pomáhající organizace v Prostějově se zaměří na typy a četnost rizikového chování, s nímž se tyto organizace setkávají, a na jejich spolupráci se školami v oblasti prevence a intervence. Dále bude zjišťovat znalost a využívání školních programů, informační potřeby organizací a návrhy na zlepšení koordinace mezi nimi a školami. Závěrečné otázky se budou týkat specifických potřeb a ohrožených skupin dětí a mládeže, které organizace identifikují.